

Symposium Hospice Vianen
17 oktober 2019

Met het einde in zicht

Communiceren in de palliatieve zorg

Willemjan Slort, huisarts

Aanleiding = boek:

Dr. Willemjan Slort
Jeroen Wapenaar

Met het einde in zicht

Communiceren in de
palliatieve zorg

Voorstellen:

- Arts
- Tropenarts
- Huisarts
- 2000: Palliatieve zorg
- Onderzoek
- Boek

Kernboodschap:

- Verdiep je in deze persoon
- En probeer aan te sluiten

Voordracht:

- Vraag vanuit de praktijk
- Onderzoek
- Terug naar de praktijk
- Boek: verhalen, voorbeelden
- Vragen

Vraag vanuit de praktijk:

- Mensen na slecht nieuws
- Mensen met verontrustende klachten
- Naasten van die mensen
- ONTREDDERING
- ONZEKERHEDEN
- ANGSTEN
- Hoe kan ik ze het best bijstaan?

Onderzoeksteam (VU, A'dam):

- Prof. Dr. Stalman → Prof. Dr. vd Horst
- Prof. Dr. vd Wal → Prof. Dr. Deliëns
- Prof. Dr. Aaronson
- Dr. Nettie Blankenstein
- Dr. Bart Schweitzer

- Bernardina Wanrooij

Onderzoek: HOE DE PATIENT BIJSTAAN?

- Zoeken in literatuur
- Interviews patiënten en naasten
- Focusgroepen huisartsen
- Enquêtes SCEN-artsen en palliatief consulenten
- AAA-lijst =
 - 19 items voor goede communicatie,
 - waar zorgverlener iets aan kan doen

AAA lijst:

- HOE?
- 1^e A = AANWEZIGHEID
- WAAROVER?
- 2^e A = ACTUELE ONDERWERPEN
- 3^e A = ANTICIPEREN

AAA Checklist

Aanwezigheid (= Hoe?)

- 1. Tijd nemen***
- 2. Ruimte geven***
- 3. Actief luisteren***
- 4. Faciliterend gedrag***
- 5. Gezamenlijk besluiten nemen***
- 6. Bereikbaarheid***

Actuele onderwerpen

7. Diagnose
8. Prognose
9. Lichamelijke klachten
10. Psychosociale klachten
11. Zingeving- / spirituele vragen
12. Wensen voor nu en de komende dagen
13. Afronding van het leven
14. Opties zorg + behandeling

Anticiperen

15. Vervolgafspraken aanbieden
16. Mogelijke complicaties
17. Wensen voor komende weken of maanden
18. Feitelijke stervensproces
19. Beslissingen rond het levenseinde

Dus, resultaat van het onderzoek:

- Een lijst met aandachtspunten
- om zo goed mogelijk te communiceren
- Vooral: volledigheid
- Niet een lijst om af te vinken, maar een checklijst:
- Loopt het wel goed? Vergeten we iets?

Terug naar de praktijk:

- 19 aandachtspunten
- Is dat niet veel te veel?
- Wat is de kern?
- Verdiep je in deze persoon
- En probeer aan te sluiten
- WAT IS DAAR NOU LASTIG AAN?

Kernboodschap:

- Verdiep je in deze persoon; en probeer aan te sluiten

WAT MAAKT DIT LASTIG?

- Is je hoofd leeg?
- Heb je wel tijd?
- Sterke emoties?
- Etc., etc.

Boek:

- Verhalen
- Letterlijke zinnen (dialoog)
- Interviews
- Suggesties

- Samen met Jeroen Wapenaar

Dr. Willemjan Slort
Jeroen Wapenaar

Met het einde in zicht

Communiceren in de
palliatieve zorg

29 verhalen:

- 19 verhalen van zorgverleners,
- over elk AAA item één

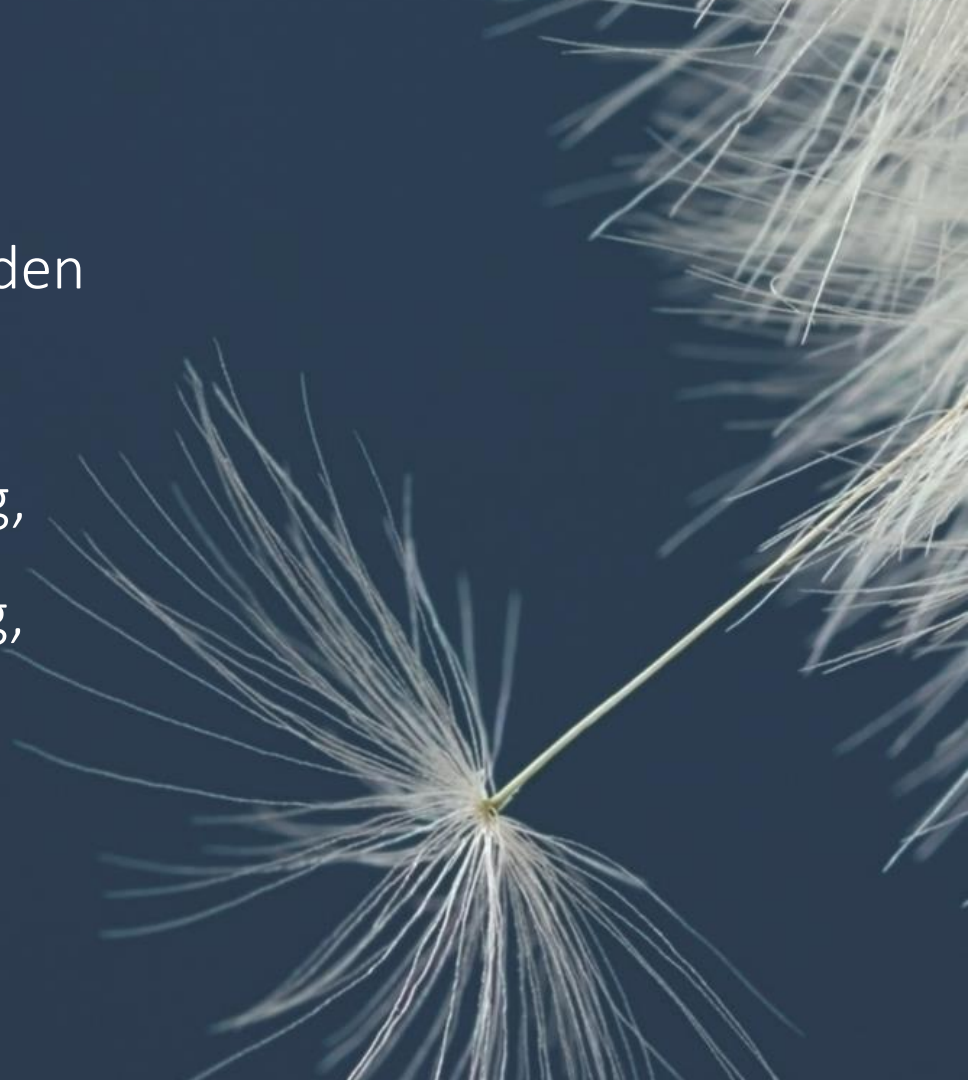
- 8 verhalen van patiënten en naasten

- 2 verhalen met een 'niet-westerse achtergrond'

Wie vertellen?

- Verpleegkundigen en verzorgenden
- Huisartsen, SO, hospice-arts
- Medisch specialisten (cardioloog, longartsen, nefroloog, oncoloog, revalidatiearts)
- Vrijwilliger; geestelijk verzorger
- Patiënten en naasten

Welke aandoeningen?

- Diverse types kanker
- Dementie
- COPD
- Nierfalen
- Hartfalen
- MS
- ALS

Kernboodschap:

- Verdiep je in deze persoon
- En probeer aan te sluiten.

- Hoe doe je dat?

- Voorbeelden

Eerste A = Aanwezigheid:

- 1. Tijd nemen
- 2. Ruimte geven
- 3. Actief luisteren
- 4. Faciliterend (=helpend) gedrag
- 5. Samen besluiten nemen
- 6. Bereikbaarheid

Tweede A = Actuele onderwerpen:

- 7. Diagnose
- 8. Prognose
- 9. Lichamelijke klachten
- 10. Psychosociale klachten
- 11. Zingevingsvragen
- 12. Wensen voor nu en komende dagen
- 13. **Unfinished business, afronding van leven**
- 14. Bespreken opties behandeling en zorg

Derde A = Anticiperen:

- 15. Vervolgafspraken aanbieden
- 16. Mogelijke complicaties
- 17. Wensen voor komende weken/maanden
- 18. Het feitelijke stervensproces
- 19. Beslissingen rond het levenseinde

Kernboodschap:

- Verdiep je in deze persoon
- En probeer aan te sluiten.

- Hoe dan?

Kernboodschap, hoe kun je dat doen?:

- ‘Wat moet je dan zeggen? Je kunt alleen maar de tijd nemen voor iemand, en hem of haar laten vertellen wat hij of zij je wil vertellen.’
- ‘Waar wilt u het vandaag over hebben met me?’
- ‘Hoe gaat het nu eigenlijk met jullie?’
- ‘Is er nog iets dat u graag zou willen doen?’
- Zorg voor de zorgenden !

Kernboodschap:

- Verdiep je in deze persoon; en probeer aan te sluiten
- Carlo Leget: *'Goede zorg begint met echt contact'*
- Hippocrates: *'het is veel belangrijker te weten welke persoon ziek is, dan welke ziekte de persoon heeft'*

Heeft u vragen?

